

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету економіки та менеджменту
Грибак О.Я.

(прізвище та ініціали, підпис)

“ 26 ” 05 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 39. АГРАРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 07 “Управління та адміністрування”
спеціальність 073 “Менеджмент”
освітня програма “Менеджмент”
вид дисципліни обов'язкова

Львів – 2022р

Робоча програма з навчальної дисципліни "Аграрний менеджмент" для здобувачів вищої освіти перший освітній рівень (бакалаврський) спеціальності 073 «Менеджмент» за освітньою програмою «Менеджмент»

Укладачі:

професор, д.е.н.
ст. викладач

М.Г. Шульський
В.Л. Диндин

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри менеджменту
протокол № 4 від «04» 05 2022 року

завідувач кафедри

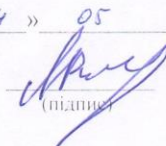
менеджменту
(назва кафедри)

(підпис)

Батюк Б.Б.
(прізвище та ініціали)

Погоджено навчально-методичною комісією спеціальності менеджмент
протокол № 6 від «04» 05 2022 р.

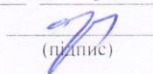
Голова НМКС

(підпис)

Вовк М.В.
(прізвище та ініціали)

Схвалено рішенням навчально-методичної ради факультету економіки та менеджменту
протокол № 2 від «25» 05 2022 р.

Голова НМРФ

(підпис)

Поперечний С.І.
(прізвище та ініціали)

Ухвалено вченою радою факультету

протокол № 6 від «26» 05 2022р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів/годин	4/120	4/120
Усього годин аудиторної роботи	48	18
в т.ч.:		
• лекційні заняття, год.	24	6
• практичні заняття, год.	24	12
• лабораторні заняття, год	-	-
семінарські заняття, год	-	-
Усього годин самостійної роботи	72	102
Форма семестрового контролю	іспит	іспит

Примітка.

Частка аудиторного навчального часу студента у відсотковому вимірі:

для денної форми навчання – 48 %

для заочної форми навчання – 12%.

2. Предмет, мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Предмет, мета вивчення навчальної дисципліни.

Предметом дисципліни є вивчення теоретичних, методичних та практичних аспектів організації менеджменту сучасних агроформувань.

Мета навчальної дисципліни дати студентам комплексну систему знань про суть управління в підприємствах та організаціях АПК та навичок з управління виробничими процесами в них; умов забезпечення результативності господарюючих структур; діагностики та проектування системи аграрного менеджменту, адекватних цілям і задачам ринкової економіки в сільському господарстві.

Головною метою викладання дисципліни є формування у майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, системного мислення та комплексу спеціальних знань і вмінь щодо принципів, прийомів і методів аграрного менеджменту на підприємстві з урахуванням процесів, що відбуваються в ньому, формування розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Здобуті знання з дисципліни «Аграрний менеджмент» спрямовані на те, щоб дати студентам знання теоретичних основ управління в агропромисловому комплексі для подальшого застосування здобутих знань, умінь та навичок на практиці.

2.2. Завдання навчальної дисципліни (ЗК, СК)

Завданням вивчення дисципліни є підготовка майбутніх фахівців, здатних упорядкувати організаційну структуру та сформувати систему менеджменту на підприємстві (в організації), підтримувати їх стійкість і дієздатність, забезпечувати динамічний розвиток та конкурентоспроможність

підприємства, чому передують теоретична підготовка студентів з питань управління і менеджменту аграрної сфери:

- сутності основних понять і категорій аграрного менеджменту та управління;
- принципів та функцій аграрного менеджменту;
- системи методів аграрного менеджменту;
- змісту процесів та технологій управління підприємствами АПК;
- особливостей керівника аграрної сфери, як суб'єкта управління, його взаємодії з навколишнім середовищем, організацією і групою;
- теорії та практики прийняття управлінських рішень, реалізації менеджером основних функцій планування, організації, мотивації та контролю на сільськогосподарському підприємстві;
- теоретичних засад екологічного менеджменту;
- особливостей управління за різних організаційно-правових форм господарювання;
- інформаційного забезпечення процесу управління та дослідження впливу на цей процес системи комунікацій;
- етики і відповідальності у менеджменті;
- теоретичних аспектів управління якістю;
- ефективності управління підприємствами АПК.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у студентів необхідних компетентностей:

- **загальні компетентності (ЗК₄, ЗК₅, ЗК₁₀, ЗК₁₁):**
 - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК₄);
 - знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК₅);
 - здатність до проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК₁₀);
 - здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК₁₁).
- **спеціальні (фахові) компетентності (СК₁, СК₂, СК₄, СК₇, СК₈):**
 - здатність визначати та описувати характеристики організації (СК₁);
 - здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища (СК₂);
 - вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними (СК₄);
 - здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту (СК₇);
 - здатність планувати діяльність організації та управляти (СК₈).

2.3. Програмні результати навчання (ПРН₄, ПРН₅, ПРН₈, ПРН₁₁):

- демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень ПРН₄;
- описувати зміст функціональних сфер діяльності організації ПРН₅;
- застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації ПРН₈;
- демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації ПРН₁₁.

Структура навчальної дисципліни
3.1.Розподіл навчальних занять за розділами дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма навчання (ДФН)						заочна форма навчання (ЗФН)					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Суть аграрного менеджменту в системі економіки і менеджменту												
Тема 1. Суть аграрного менеджменту та його місце в системі економіки і менеджменту.	12	2	4			6	12	2	2			8
Тема 2. Внутрішньогосподарський механізм аграрних підприємств.	8	2	-			6	10		2			8
Тема 3. Особливості управління у різних формах організації бізнесу АПК.	12	2	4			6	12	2	2			8
Тема 4. Менеджмент земельних ресурсів.	8	2	-			6	10					10
Тема 5. Система управління витратами в аграрному підприємстві.	12	2	4			6	10					10
Тема 6. Удосконалення діючих і проектування нових систем аграрних підприємств.	8	2	-			6	8					8
Разом за розділом	60	12	12			36	62	4	6			52
Розділ 2. Управління різними системами в агропромисловому виробництві												
Тема 7. Менеджмент трудових ресурсів АПК.	12	2	4			6	10		2			8
Тема 8. Прийняття та реалізація управлінських рішень в агропромисловому виробництві.	12	2	4			6	10		2			8
Тема 9. Соціальна відповідальність та етика в аграрному бізнесі.	8	2	-			6	8					8
Тема 10. Управління операційними системами в агропромисловому виробництві.	8	2	-			6	12	2	2			8
Тема 11. Управління фінансами в агропромисловому виробництві.	12	2	4			6	8					8
Тема 12. Управління ефективністю в менеджменті	8	2	-			6	10					10
Разом за розділом	60	12	12			36	58	2	6			50
Усього годин	120	24	24			72	120	6	12			102

3.2. Лекційні заняття

№ з/п	Назви тем та короткий зміст за навчальною програмою	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
Розділ 1. Суть аграрного менеджменту в системі економіки і менеджменту			
Тема 1. Суть аграрного менеджменту та його місце в системі економіки і менеджменту			
1.	Сутність та зміст понять «управління», «менеджмент». Поняття аграрний менеджмент. Об'єкт та предмет дисципліни «Аграрний менеджмент». Цілі та завдання аграрного менеджменту.	2	2
Тема 2. Внутрішньогосподарський механізм аграрних підприємств			
2.	Виробнича структуризація. Організаційна структуризація. Структуризація управління підприємством.	2	-
Тема 3. Особливості управління у різних формах організації бізнесу АПК			
3.	Організація функціонування товариства з обмеженою відповідальністю. Організація функціонування фермерського господарства. Приватне підприємство	2	2
Тема 4. Менеджмент земельних ресурсів			
4.	Використання земельної ділянки за цільовим призначенням. Передача земельних ділянок в оренду. Визначення орендної плати.	2	-
Тема 5. Система управління витратами в аграрному підприємстві			
5.	Суть і завдання системи управління витратами Принципи системи управління витратами.	2	-
Тема 6. Удосконалення діючих і проектування нових систем аграрних підприємств.			
6.	Організаційні зміни та їх об'єктивність у функціонуванні менеджменту. Раціоналізація і комплексне проектування систем менеджменту. Оцінка ефективності змін і нововведень в системі менеджменту.	2	-
Розділ 2. Управління різними системами в агропромисловому виробництві			
Тема 7. Менеджмент трудових ресурсів АПК.			
7.	Оплата праці як основний чинник матеріального стимулювання працівників. Особливості оплати праці у фермерському господарстві.	2	-
Тема 8. Прийняття та реалізація управлінських рішень в агропромисловому виробництві			
8.	Процес прийняття рішень як основа менеджменту. Чинники ризику та невизначеності при прийнятті управлінських рішень. Етапи прийняття управлінських рішень.	2	-
Тема 9. Соціальна відповідальність та етика в аграрному бізнесі			
	Юридична і соціальна відповідальність в аграрному бізнесі. Принципи соціальної відповідальності та етичної поведінки.	2	-
№ з/п	Назви тем та короткий зміст за навчальною програмою	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
Тема 10. Управління операційними системами в агропромисловому виробництві			
10.	Сутність та структурна побудова операційних систем. Особливості та властивості операційної системи Класифікаційні підходи до операційних систем.	2	2

Тема 11. Управління фінансами в агропромисловому виробництві			
11.	Загальні проблеми фінансування аграрних підприємств. Роль і функції фінансового менеджменту на аграрному підприємстві	2	-
Тема 12. Управління ефективністю в менеджменті			
12.	Сутність та поняття ефективності менеджменту. Загальні засади ефективності в економіці та управлінні. Ефективність менеджменту персоналу в сучасних умовах господарювання	2	-
Усього годин		24	6

3.3. Практичні (лабораторні, семінарські) заняття

№ з/п	Назви тем та короткий зміст за навчальною програмою	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
Розділ 1. Суть аграрного менеджменту в системі економіки і менеджменту			
Тема 1. Суть аграрного менеджменту та його місце в системі економіки і менеджменту			
1.	Визначення аграрного менеджменту, його роль та функції. Особливості функціонування ринкової економіки в сільському господарстві та їхній вплив на прийняття управлінських рішень. Розвиток управлінської думки і реформування системи управління в Україні.	2	2
Тема 2. Внутрішньо-господарський механізм аграрних підприємств			
2.	Виробнича структуризація. Організаційна структуризація. Структуризація управління підприємством.	2	2
Тема 3. Особливості управління у різних формах організації бізнесу АПК			
3.	Організація управління у сільськогосподарських підприємствах різноманітних організаційно-правових форм господарювання. Особливості створення та реєстрації сільськогосподарських підприємств.	2	2
Тема 4. Менеджмент земельних ресурсів			
4.	Особливості розподілу та використання земельних ресурсів сільськогосподарського призначення. Переваги та недоліки володіння та оренди землі.	2	-
Тема 5. Система управління витратами в аграрному підприємстві			
5.	Упровадження системи управління витратами в центрах витрат (рослинництва і тваринництва).	2	-
Тема 6. Удосконалення діючих і проектування нових систем аграрних підприємств			
6.	Методологія проектування системи менеджменту. Організаційні зміни та управління ними. Моделювання процесу організаційних змін.	2	-
Розділ 2. Управління різними системами в агропромисловому виробництві			
Тема 7. Менеджмент трудових ресурсів АПК.			
7.	Організація використання трудових ресурсів. Планування робочої сили, та методика розрахунку затрат робочого часу у фермерському господарстві.	2	2
Тема 8. Прийняття та реалізація управлінських рішень в агропромисловому виробництві			
8.	Класифікація управлінських рішень. Алгоритм розробки та реалізації управлінських рішень.	2	2

Тема 9. Соціальна відповідальність та етика в аграрному бізнесі			
	Види відповідальності в аграрному менеджменті та їх суть. Принципи соціальної відповідальності.	2	-
Тема 10. Управління операційними системами в агропромисловому виробництві			
10.	Сутність операційного процесу. Класифікація операційних процесів. Простір як фактор впливу на операційний процес.	2	2
Тема 11. Управління фінансами в агропромисловому виробництві			
11.	Кредитування та оподаткування в сільському господарстві. Особливості аграрного кредитування. Сучасні тенденції кредитування аграрного сектору економіки.	2	-
Тема 12. Управління ефективністю в менеджменті			
12.	Суть ефективності управління в організації. Напрями підвищення прибутковості виробництва	2	-
Усього годин		24	6

3.4. Самостійна робота

№ з/п	Назви тем та короткий зміст за навчальною програмою	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
Розділ 1. Суть аграрного менеджменту в системі економіки і менеджменту			
Тема 1. Суть аграрного менеджменту та його місце в системі економіки і менеджменту			
1.	Особливості функціонування ринкової економіки в сільському господарстві та їхній вплив на прийняття управлінських рішень. Дія основних економічних законів та їхній зв'язок з аграрним менеджментом	6	8
Тема 2. Внутрішньо-господарський механізм аграрних підприємств			
2.	Економічні та соціальні засади формування внутрігосподарських економічних відносин. Складові внутрігосподарських економічних відносин.	6	8
Тема 3. Особливості управління у різних формах організації бізнесу АПК			
3.	Особливості організаційних основ акціонерних товариств. Фермерське господарство.	6	8
Тема 4. Менеджмент земельних ресурсів			
4.	Оцінка вартості землі. Методологічні підходи до визначення вартості землі. Методики розрахунку вартості землі.	6	10
Тема 5. Система управління витратами в аграрному підприємстві			
5.	Особливості впровадження системи управління витратами у свинарстві. Особливості впровадження системи управління витратами в центрах прибутку.	6	10
Тема 6. Удосконалення діючих і проектування нових систем аграрних підприємств			
6.	Механізми поліпшення матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва. Удосконалення економічних відносин між аграрними товаровиробниками та постачальниками технічних засобів в послуг.	6	8
Розділ 2. Управління різними системами в агропромисловому виробництві			
Тема 7. Менеджмент трудових ресурсів АПК.			
7.	Поняття та види трудового договору. Колективний договір. Цивільно-правова угода та особливості залучення тимчасових і сезонних працівників	6	8
Тема 8. Прийняття та реалізація управлінських рішень в агропромисловому виробництві			
8.	Визначення цілей та проблем підприємства. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства	6	8

Тема 9. Соціальна відповідальність та етика в аграрному бізнесі			
	Юридична та соціальна відповідальність в менеджменті. Етика бізнесу.	6	8
Тема 10. Управління операційними системами в агропромисловому виробництві			
10.	Короткострокове тактичне планування виробничих операцій. Оперативне планування в операційних системах.	6	8
Тема 11. Управління фінансами в агропромисловому виробництві			
11.	Фінансова звітність підприємства та її зміст. Основні податки і збори, які сплачуються сільськогосподарськими товаровиробниками	6	10
Тема 12. Управління ефективністю в менеджменті			
12.	Ефективність менеджменту Видова класифікація ефективності організації: індивідуальна, групова, загально-організаційна. Особливості оцінки різновидів ефективності	6	-
Усього годин		120	102

3. Індивідуальні завдання

Індивідуальним завданням з дисципліни «Аграрний менеджмент» є комплексне завдання, що виконується студентами самостійно при консультуванні викладачем.

Метою індивідуальної роботи є придбання студентами досвіду в дослідженні актуальних проблем управління підприємством, розширення професійних знань, отриманих в процесі вивчення дисципліни «Аграрний менеджмент», формування практичних навичок ведення самостійної дослідницької роботи.

В процесі виконання індивідуальної роботи студент повинен продемонструвати вміння:

- формулювати мету і завдання роботи;
- обґрунтовувати методи вирішення поставлених завдань;
- розробляти структуру роботи;
- працювати з літературними джерелами та статистичними даними;
- виявляти проблеми в рамках досліджуваної теми;
- формулювати результати своєї роботи і давати їм оцінку.

Рекомендовані теми індивідуальних завдань:

1. Сутність управління суспільним виробництвом.
2. Види управління та його фактори впливу.
3. Взаємозв'язок соціально-економічних і організаційно-технічних факторів управління.
4. Об'єктивність характеру управління сільськогосподарським виробництвом.
5. Суб'єкт і об'єкт в управлінні виробництвом.
6. Предмет науки аграрного менеджменту.
7. Аграрний менеджмент як наука і мистецтво управління.
8. Еволюція управлінської думки з часів існування людства.
9. Розвиток системи управління в Україні (праці М.С. Грушевського, Д.І. Яворницького, Ф. Дунаєвського, В.М. Глушкова).
10. Функції управління та їх класифікація.
11. Цілі управління та їх класифікація.
12. Наукові закони і закономірності аграрного менеджменту.
13. Наукові принципи управління, їх класифікація і розвиток.
14. Система в управлінні виробництвом, її елементи і параметри.
15. Основні концептуальні ідеї реформування системи управління виробництвом на сучасному етапі розвитку України.
16. Органи управління АПК на макрорівні.
17. Класифікація органів управління сільськогосподарських підприємств.
18. Загальна схема управління справами у сільськогосподарських підприємствах.

19. Функції загальних зборів агроформування, порядок їх діяльності та прийняття рішення.
20. Функції ради директорів (наглядової ради), порядок їх діяльності та прийняття рішення.
21. Статут організації, зміст його основних структурних розділів.
22. Установчий договір організації, зміст його основних структурних розділів.
23. Правила внутрішнього розпорядку організації, зміст структурних розділів.
24. Організаційна структура управління акціонерного товариства, організаційні аспекти його діяльності.
25. Особливості організації діяльності у повному товаристві, принципова схема управління повного товариства.
26. Визначення товариства з обмеженою та повною відповідальністю, принципова схема управління, організаційні аспекти їх діяльності.
27. Сутність поняття «інтеграція», вплив інтеграційних процесів на створення різноманітних видів об'єднань.
28. Види об'єднань в агропромисловому комплексі.
29. Організація управління в агропромислових комбінатах.
30. Особливості організації управління у науково-виробничих об'єднаннях у сільському господарстві.
31. Особливості організації управління у фермерських господарствах.

4. Методи навчання

При викладанні дисципліни «Аграрний менеджмент» для активізації навчального процесу передбачено використання таких сучасних навчальних технологій, як проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, ділові ігри, кейс-метод.

Основними відмінностями активних та інтерактивних методів навчання від традиційних вважаються не тільки методика і техніка викладання, але і висока ефективність навчального процесу, що проявляється через:

- високу мотивацію студентів;
- закріплення теоретичних знань на практиці;
- підвищення самосвідомості студентів;
- вироблення здатності ухвалювати самостійні рішення;
- вироблення здатності до колективних рішень;
- вироблення здатності до соціальної інтеграції;
- придбання навичок вирішення конфліктів;
- розвиток здатності до компромісів.

6. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

6.1. Для стаціонарної форми навчання

При визначенні рівня успішності студентів використовують систему оцінки знань, яка зорієнтована на стимулювання систематичної аудиторної та самостійної роботи студентів.

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється шляхом проведення поточного та підсумкового контролю (екзаменаційного, залікового та підсумкової атестації).

Оцінювання результатів навчання проводиться в балах, максимальна кількість яких за кожний підсумковий контроль становить **100**. Кожній сумі балів відповідає оцінка за національною шкалою та шкалою ЄКТС (табл. 1).

Таблиця 1. Шкала оцінювання успішності студентів

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен, диференційований залік	Залік	
90 - 100	Відмінно	Зараховано	A
82 - 89	Добре		B
74 - 81			C
64 - 73			D
60 - 63	Задовільно		E
35 – 59	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання		FX
0 - 34	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		F

Розподіл балів для дисциплін, які завершуються ІСПИТОМ, є таким:

$$50 (\text{ПК}) + 50 (\text{Е}) = 100,$$

де:

50 (ПК) – 50 максимальних балів з поточного контролю (ПК), які може набрати студент за семестр;

50 (Е) – 50 максимальних балів, які може набрати студент за екзамен.

Результати поточного контролю оцінюються за чотирибальною («2», «3», «4», «5») шкалою. В кінці семестру обчислюється середнє арифметичне значення (САЗ) усіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням його у бали за формулою:

$$\text{ПК} = \frac{50 \cdot \text{САЗ}}{5} = 10 \cdot \text{САЗ}$$

6.2. Для заочної форми навчання

Успішність студента оцінюється шляхом проведення поточного та підсумкового контролю. Максимальна кількість балів за кожний заліковий кредит з навчальної дисципліни, яку може отримати студент протягом семестру, становить 100.

Дані про успішність студента заносяться викладачами у «Журнал обліку відвідування занять та контролю успішності студентів», «Залікову відомість», «Екзаменаційну відомість».

У зв'язку з тим, що для студентів заочної форми навчання співвідношення обсягу годин, відведених на аудиторні заняття та самостійну роботу, має значні відмінності від денної форми (для кожної дисципліни визначається навчальною та робочою програмами), відповідно є відмінності у розподілі балів для дисциплін та критеріїв оцінювання.

Так, розподіл балів для дисциплін, які завершуються іспитом, є таким:

$$30 (\text{ПК}) + 70 (\text{КР} + \text{ЕК}) = 100, \text{ де}$$

30 (ПК) - 30 максимальних балів з поточного контролю (ПК), які може набрати студент під час настановної та лабораторно-екзаменаційної сесії.

Бал з поточного контролю може включати бали за відвідування, активність на заняттях тощо за рішенням кафедри.

70 (КР+ЕК) - бали за контрольну роботу (КР) та екзамен (ЕК), які максимально можуть становити 70.

При цьому виконання контрольної роботи (КР) у міжсесійний період оцінюється у 20 балів, складання екзамену - у 50 балів.

Контрольна робота оцінюється за змістом, повнотою викладеного матеріалу, правильністю розв'язання практичного завдання та рівнем самостійності. Для контрольної роботи розробляється пакет контрольних завдань та рекомендації до її виконання (паперова та електронна версії). Варіанти контрольних робіт подаються у методичних рекомендаціях до вивчення дисципліни студентами заочної форми навчання у міжсесійний період. Варіанти завдань мають бути рівноцінні за складністю. Кожне завдання варіанту оцінюється певною кількістю балів залежно від його складності.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні та творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.

8. Навчально-методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації з дисципліни «Аграрний менеджмент» для виконання практичних занять здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» ОП «Менеджмент» для денної та заочної форми навчання / уклад. М.Г. Шулський, С.Я. Воскобійник. Львів: ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького, 2021. 46 с.

2. Методичні рекомендації з дисципліни «Аграрний менеджмент» для виконання самостійної роботи здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» ОП «Менеджмент» для денної та заочної форми навчання / уклад. М.Г. Шулський, С.Я. Воскобійник. Львів: ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького, 2021. 32 с.

9. Рекомендована література

Основна :

1. Герасименко Ю.В., Підвальна О.Г. Менеджмент (базовий курс) : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ «Консоль», 2017. 256 с.
2. Дем'яненко С. І., Кудлай В. Г. Менеджмент агропромислових формувань: навч. посібник (практикум). Київ : КНЕУ, 2014. 262с.
3. Калетнік Г.М., Гончарук І.В., Ємчик Т.В., Лутковська С.М. Аграрна політика та земельні відносини : підручник. Вінн. нац. аграр. ун-т. Вінниця: ВНАУ, 2020. 307 с.
4. Калетнік Г.М., Мазур А.Г., Янчук Г.В. Трансформація економічного розвитку системи АПК регіону в ринкових умовах господарювання : колективна монографія. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2014. 376 с.
5. Калетнік, Г. М., Дармограй О. В. Розвиток ринку сільськогосподарської продукції та формування продовольчої безпеки: монографія. Вінниця : ВНАУ. 2016. 267 с.
6. Калініченко О. В., Плотник О. Д. Економіка підприємства. Практикум: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2012. 600 с.
7. Лазарева О. В. Теоретико-методологічні засади стратегії розвитку сільськогосподарського землекористування в регіоні: теорія, методологія, практика : монографія. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 304 с.
8. Мазур К.В., Кубай О.Г. М 13 Менеджмент аграрного підприємства: Навч. посібник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 284 с.
9. Малік М.Й., Шпикуляк О.Г. Кадровий потенціал аграрних підприємств: Управлінський аспект. К. : ННЦ «ІАЕ», 2005. 370 с.
10. Петров В. М. Організація виробництва та планування діяльності на підприємствах АПК: навч. посібник. Харк. нац. аграр. ун-т. Харків : Майдан, 2016. 362 с.

Додаткова:

11. *Voskobiinyk, S., Vdovenko, N., Piven, A., Radchenko, O., & Sinenok, I. (2020). Institutional Environment for Financial Provision of Small Agricultural Business Entities of Ukraine. Independent Journal of Management & Production, 11(9), 2379-2402. DOI: <http://dx.doi.org/10.14807/ijmp.v11i9.1419>.*
12. Верховна Рада України. URL : <http://www.rada.gov.ua>.
13. Види сільськогосподарських підприємств в Україні. URL : http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/umovi_vedennya_agrobiznesu/vidi_silskogospodarskikh_pidpriemstv_v_ukraini.
14. *Воскобійник С.Я.* Особливості управління персоналом у фермерських господарствах. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2019. № 4. С. 23-28.
15. *Воскобійник С.Я.* Тенденції розвитку сільськогосподарських підприємств в Україні як передумова формування диференційованих заходів аграрної політики. *Економіка АПК.* 2020. № 11. С.108-118.
16. *Воскобійник С.Я.* Управління персоналом у сільськогосподарських підприємствах різних організаційно-правових форм господарювання. *Економіка АПК.* 2019. № 9. С. 86-92.
17. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436- IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
18. Інтернет-портал для управлінців Менеджмент.com.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua/hrm/motivation.php>
19. Кучеренко Д.Г. Менеджмент. Курс лекцій. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 184 с.
20. Рудьєв В.А., Гуткевич С.О. Менеджмент. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 312 с.

Інформаційні ресурси

1. management.com.ua – бібліотека з менеджменту
2. inform.od.ua – нормативні акти у сфері управління
3. <http://window.edu.ru> – єдине вікно доступу до освітніх ресурсів

4. <http://www.profibook.com.ua> – ділова література з економіки, менеджменту, реклами і маркетингу, управління персоналом, психології бізнесу, інформаційних технологій і т.д.
5. <http://www.kmci.com.ua> – бізнес-рішення для розвитку підприємств, управління маркетингом і збутом, фінансовий менеджмент, управління персоналом, інформаційні технології управління персоналом, бюджетування.
6. <http://www.headhunter.com.ua>.
7. <http://www.hrliga.com>.
8. <http://www.bou.com.ua>.
9. <http://www.hrm.ru>.
10. <http://www.hrd.com.ua>.
11. <http://www.mediapro.com.ua/kadrovik>.
12. <http://www.rabota.com.ua>.
13. <http://www.ozon.ru>.
14. <http://www.top-htrsonal.ru>.
15. <http://www.managment.com.ua>.
16. <http://www.strategy.com.ua/strategy>.
17. <http://www.psy.ru>.